

LIO TEILOY-LI VÖDIS LEN FIN KEDETA?

Fa ,Daniil Morozov': vicifal.

Pö tonatiseid suvo mutoy teilön vödi len fin kedeta, dat vüspadüls binonsös pluunepu leigiks e pad no logotonös nejöniko demü hogs tu gretiks in vödem. Hiel Arie de Jong büökälo epenom dö mög somik tefü Volapük in bagaf: 34 < ela „Gramat Volapüka” okik. Us enenom, das „len fin kedeta vöd pateilon ai ad spikasilabs” (nedemölo pükasilabis sonemik, sevabo binetis vödifomamik vöda, as sams: stamäd, yümot). Revidan Volapüka egevom sami bal teila ad spikasilabs (Vo-la-pük), ab no cedob, das sam te bal saidon (ye klülos, das spikasilab ai labon vokati). Bepenots lotografa tefü püks mödik ninädons бүdülis prolidik teila vödas len fin kedeta, bi din at liedo no binon fasiliko suemovik nen pläns zuik. Ad kleilükön säkädi at edupadob eli „Gramat Volapüka” e yelodis primik deg ela „Volapükagased pro Nedänapükans”. Niludob, das latikumo el Arie de Jong no plu äbinom-la so küpälik, äsä büikummo, pö vestig koräkablogas, e tefü redakans latikum cedob, das änedemoms-la patis pülik somik. Benö! stabü küpedots obik steifülobös ad bepenön nomis tefik Volapüka!

1. If vöd pateilon len fin kedeta, tonats läs tels blibons pö kedet balid, e tonats läs tels pafeaplados sui kedet balidfovik. Sams: *pa-pronons, pa-tik, vo-kats, bi-non, soä-sä, klu-do, ladö-fo, verätüka-mi.*

Pö jenets somik vöds labü tonats fol kanons pateilön. Sams: *la-bü, dö-nu, de-mü, re-ta.*

Semikna te primatonat (mal värbatima) äblibon len fin kedeta, sevabo: *ä-smökölo, e-koedom.*

Jenets somik no ekomädons in el „Gramat Volapüka”. Lecedob onis pökis tonatiseidanas fenik.

2. Pos teil vöda dil ona su kedet telid kösömo primon me konsonat, e kedet balid finikon me vokat. Sams:

pri- vilegik, kura-tiko, bevü-netik, lölö-fiko, ste-pas, klä-nedob, paspi-kons, seki-don, kompli-tadils.

If atos tefon koboyümavödi, suvo tonat finik kedeta löpik binon yümatonat. Sams:

vofa-jenäda, meba-mali, gramata-pösod, tonata-koboyumots.

Ye teil somik leno binon pebligöl. Leigodolsös:

pala-tatonatis, kaze-tamal, plunu-mamali, Larabä-napükiks.

3. Pläot bal noma büik mögon: if vöd brefik labon zänodo tonatakoboyumoti vokatas, kels dutons lü binets difik vöda, pos teil kedet donik kanon primön me vokat, as sam: *ki-om!* (el om binon stamäd, vüo silab primik binon foyümot). I logolsös nümedi: 5!

4. Vokats balposvotik tel blibons len fin kedeta löpik. Sams:

gei-likum, mua-mafom, sai-dik, lei-godoyöd, sue-modis, soa-razälül, rei-najelömi, kie-mavik, soe-löl, jui-tön, nelao-diko, dasmei-lölo, edea-dof, bai-vögob, karie-ri, feu-dasöl, lie-göfik, kiö-pao, äsüi-kon, äläü-kom, erea-fom, kio-läbiks, paleo-dükons.

Otos tefon vokati petelöl:

naa-toma, pluu-neplu.

5. Pläot bal noma büik mögon, sevabo daloy teilön vödi len fin kedeta ad spikasilabs, if poyümot: *-äd* < sökon vödalimi ko vokat finik. Sam (se el „Gramat Volapüka”): *palove-ädon.*

6. If konsonats tel ekomädons len fin kedeta, tän stukot vödifomamik flunon teili. If konsonats dutons lü stamäd bal, konsonat balid blibon su kedet löpik, e telid pafeaplados sui kedet donik. Sams:

kon-sonat, lad-värbs, odis-tonöv, padis-tükons, sub-satik, lin-difos, sub-yeti, Span-yänapük, evol-fon, bäl-dotakompenans, killamoniaktelvedbalkloridilkobal-tina(tel)klorid (sevabo: $[\text{Co}(\text{NH}_3)_3(\text{H}_2\text{O})_2\text{Cl}]\text{Cl}_2$).

Ven konsonats dutons lü binets difik koboyümavöda, vöd pateilon ön mod sümik. Sams:

okol-kö moy, len-lägam, sus-numiko, kos-golön, dis-penädi, nen-völadiks, deg-yels.

Pönops dalabik de pönops pösodik plunumik i pateilons so: *ok-sik, ob-sik.*

Otos tefon numavödis u nemis komplentakobotas kiemavik, sevabo:

jöl-tumveldegzül, folhidritel-fosfatazüd (ü: $H_4P_2O_7$), *follamoniaktelnitritil-kobaltinatellamoniakfolnitritilkobaltinat* (ü: $[Co(NH_3)_4(NO_2)_2][Co(NH_3)_2(NO_2)_4]$).

Pö teil koboädavöda yümatonat u vokat finik vödalima muton blibön len fin kedeta balid, e tonatakoboyumot binü konsonats tel pafeaplodon sui kedet telid. Sams:

pade-breikon, pade-klinons, pa-pronon, möga-stad, möga-stada, mona-stad, loka-glätik, züda-stabots.

Balna ön mod sümik peteilon rigavöd, sevabo: *pro-gram.*

7. If konsonats kil sökons odis, tän num alik konsonatas blibon len fin kedeta balid, e votiks pafeapladons sui kedets balidfovik. Pö atos daloy demön stukoti vödifomamik. Sams:

kom-plitik, Ling-länik, kalinaballamoniakbalvatedkil-kloridilbalnitritilkrominat (ü: $K[Cr(NH_3)(H_2O)Cl_3(NO_2)]$), *folvatedtelkloridilkromina(bal)-kloridtelvated* (ü: $[Cr(H_2O)_4Cl_2]Cl+2H_2O$).

8. Brefods kanons pateilön len fin kedeta ma noms valemik. Sams: *Vpa-vöda, Vpiti-dabuks, Vpa-gased.*

9. If vöd no pagebon nen teilamalül, malül at kanon komädon pö fin kedeta, as sam: *Tsyegän-Slovakän.*

Vöd bal kanon labön teilamalülis anik, sevabo noe pö fin kedeta, abi ma noms votik bagafa löpo pemäniotöla. Sams:

Vöna-Grikäna-püka, sekretan-kä-dan.

Vöd labü yümamalül i kanon pateilön pö fin kedeta. Sams: *se=vol-li, ka=nol-li, la=bob-la.*

I vilob penön bosi dö malülam. Bai „Gramat Volapüka” mutoy-la distidön teila- e yümamalüli. Jenöfo malüls at binons distiks ma jäfid. Teilamalül malon, das vöd peteilon te logamo, ed atos no flunon proni. Fasilo kanoyöv moädön teilamalüli, ab gebäd mayuda in zänod vöda no logotonöv jöniko (**NolüdaMerop*), bi no baiädon ko vönaoloveikods pükas pepenöl mödikün; koboyümavöds ko lims leigalonöfik e suvo ko poyümot ot nen malül patik pareidonsöv fikulikumo (**generalmaredal*; zuo mastans Volapüka semikna äteiloms demü suemov vifikum i vödis lunik votik, as sams: *teda-raistokratanev, yufapüka-jenotem*; jenet sümik süikon, ven demü brefükam moädoy limi leigik vödas nilädik tikodayumäta seimik, sams: „Löpa-e Dona-Lägüptän”, „bambuda- e pamableds”); pö fin kedeta teilamalül vemiküno zesüdon, bi malon, das vöd no nog efinikon, sevabo vöd nonik brefik seimik pegebon. Yümamalül malon, das vödül (-la u -li) pegebon. Malül at papladon fo silab, kel no labon kazeti; nen malül at värbafoyms mödik sümonsöv ad subsat in genitif, zuo kanonsöv pareidön mudöfo neverätiko, efe ko kazet pö silab lätik. Malül ot malon patis pronik in penät fonetik e pagebon pö penam foginavödas ma noms lotografa foginänapüka tefik.

Ün tumyel teldegid teilamalüls Volapükik plago pägebons te telna, sevabo pö dabük elas „Gramat Volapüka” fa el Arie de Jong e „Vödabuk Volapüka pro Deutänapükans” fa otan. Latikumo pägebon te malül fomü liunil brefik. Mu luveratiko kod atosa no binon menod Volapüka, ab def sümbolas ömik in büköps Nedänik ettimik. Pö tonatotiseid nünömik neletian nonik somik dabinon. Volapükan-tonatotiseidan nutimo kanon välön ali sökolas sümbolas di ,Unicode’:

Penät.	Sümbol.	Kot numik.
Tonatasot di ‚Fraktur’ (sümbol slobik)	≠	2E17
Silabapenät Kanadänik	=	1400
Silabapenäts Yapänik, sevabo: ‚katakana’ e ‚hiragana’	=	30A0
Leigamalül brefik	=	A78A.

Mögis somik nünömas ai geboms Volapükans leskilik: els ‚Zhang Yutong’ ü ‚Danny Zhang’:

kadäman Volapüka < e ‚Oleg Temerov‘. Binoms dasamans tefü dönulifükam distida kuratik vü teila- e yümamalüls. Reidans küpälik ya eküpons teilamalüls su pads anik ela „Vög Volapüka“. Bo gebäd laidik teilamalüla binon tikavik e komandabik. Too def distida vü malüls at leno binon pöl, bi baiädon ko vönaoloveikods mödayelik geba Volapüka. Ön tef at lib binonös: Volapükan alik dalon gebön liunili telik (teilamalüli) näi liunil kösömik (yümamalül), u te yümamalüli.

Pö gebäd laidik teilamalüla säkäd nog bal edavedonöv: lio bitoy-li, üf pö prim kedeta komädon vödül (-li u -la), u dil vöda foginänapükik po yümamalül? El „Gramat Volapüka“ no ekleilükon säkädi at. Ma bagaf: 137 (lised poyümotas), if vödül pagebon soelölo, teilamalül fo yümamalül papladon-la (=la, =li). Ma registrar lafabik lebuka ot, fo vödüls Volapükik ai yümamalül papladon, ed if yümamalül pepladonöv, tän teilamalül nezesüdon-la. Ma sam bagafa: 137, pö fin kedeta kanons-la pagebön kobo malüls bofik pemäniotöl, sevabo teilamalül ad malön teili vöda komplitik, e yümamalül ad malön modi prona ud ad sümädön penamamodi natapüka seimik. Obo cedob, das pö jenets somik yümamalül saidon-la, ab Volapükakadäm seimüpo okanon-la sludön ad fölon tefü atos prinsipi votik.

„Vög Volapüka“. 2020. Nüm: 4. Pad: 26. Nüm: 5. Pad: 35. Nüm: 7. Pads: 50—53.